

**TERI
PRAČET**
PRVI ROMAN O DISKSVETU
BOJA MAGIJE

Drugo izdanje

Preveo
Dejan Papić

■ Laguna ■

Naslov originala:

Terry Pratchett
THE COLOUR OF MAGIC

Copyright © Terry Pratchett 1983

Translation copyright © 1998, 2015, 2017 za srpsko izdanje,
LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

BOJA MAGIJE

Sadržaj

Prolog	9
Boja magije	13
Prolog	87
Slanje osmice	91
Privlačnost Virma	135
Na ivici	197

Prolog

U dalekom i dotrajalom skupu dimenzija, u astralnoj ravni koja nikada i ne beše ravna, spiralne zvezdane magline trepere i uvijaju se...

Pogledajte...

Veliki A'Tuin, kornjača, dolazi, plivajući sporo kroz međuzvezdani prostor, sa vodoničnim injem na nezgrapnim udovima, oklopa prošaranog meteorskim kraterima. Očima veličine mora, krmeljivim od sluzi i asteroidne prašine, On ukočeno gleda ka Odredištu.

U mozgu većem od grada, geološkom sporošću, On razmišlja jedino o Težini.

Većina težine, naravno, otpada na Beriliju, Tubula, T'Fona i Džerakina, četiri džinovska slona, na čijim širokim ramenima preplanulim od zvezda leži disk Sveta, potpuno obrubljen dugačkim vodopadom i natkriljen dečjeplavom kupolom Neba.

Astropsihologija za sada još nije uspela da ustanovi o čemu oni razmišljaju.

Velika Kornjača bila je tek hipoteza, sve dok mala i tajanstvena kraljevina Krula, čije se najrubnije planine nadnose nad sam Rubopad, na vrhu najstrmije stene nije konstruisala napravu u vidu krana i čekrka, i spustila preko Ruba nekoliko posmatrača u mesinganoj kabini sa prozorima od kvarca da bi provirili kroz velove izmaglice.

Rani astrozoolozi, koje su nebrojeni timovi robova izvukli iz njihove dugačke ljuljaške, bili su u mogućnosti da donesu mnoštvo informacija o obliku i prirodi A'Tuina, kao i slonova, ali ovo nije razrešilo osnovna pitanja o prirodi i svrsi svemira.

Na primer, kog je pola zaista bio A'Tuin? Na ovo suštinsko pitanje, govorili su astrozoolozi sa uzvišenim autoritetom, ne može se odgovoriti sve dok se ne napravi snažniji i veći kran za letelicu dubokog svemira. U međuvremenu, moguće je samo spekulirati o otkrivenom kosmosu.

Postojala je, na primer, teorija da je A'Tuin došao niotkuda i da će nastaviti svoje jednolično puzanje, ili postojan hod, prema ničemu, večno. Ova teorija je bila popularna među akademikima.

Alternativa, omiljena među onima religioznijeg ubeđenja, bila je da A'Tuin puže od Rodnog mesta ka Vremenu parenja, kao i sve druge zvezde na nebu, koje su, očigledno, takođe nosile druge džinovske kornjače. Kada bi stigle, kratko i strasno bi se parile, prvi i jedini put, i iz tog vatrenog sjedinjavanja rađale bi se nove kornjače da nose nove grupe svetova. Ovo se zvalo hipoteza Velikog prskanja.

Tako se desilo da mladi kosmohelonolog iz škole Postojanog hoda, testirajući novi teleskop, kojim se nadao da će izvršiti precizna merenja refleksije desnog oka Velikog

A'Tuina, ove uzbudljive večeri bude prvi stranac koji će videti dim što se dizao središno, a poticao od bukthinje najstarijeg grada na svetu.

Kako je noć odmicala, toliko se zaneo svojim istraživanjima da je i zaboravio na ovaj događaj. U svakom slučaju, bio je prvi.

A bilo je i drugih...

Boja magije

Vatra je tutnjala kroz podjeljeni grad Ank-Morpork. Tamo gde bi liznula Čarobnjačku četvrt plamtela bi plavo i zeleno, i čak bila oivičena čudnim varnicama osme boje, oktarina; tamo gde bi njena jurišna linija našla put prema burićima i prodavnicama nafte duž Trgovačke ulice napredovala bi u nizovima praskavih fontana i eksplozija; u ulicama proizvođača parfema gorela bi slatkasto; a gde bi dotakla hrpe retkih i osušenih biljaka u spremištima trgovaca drogom činila je da ljudi skreću s uma i pričaju sa Svevišnjim.

Ceo centar Morporka bio je već u plamenu, a bogatiji i cenjeniji građani Anka sa suprotne obale hrabro su reagovali na situaciju, besomučno rušeći mostove. Ali već su čamci sa morporčkih dokova – natovareni žitom, pamukom i drvenom građom, a obloženi katranom – veselo plamteli, i kada bi se konopci kojima su bili vezani pretvorili u pepeo, otiskivali su se rekom Ank na struji oseke, paleći obalske rezidencije i vile dok su jedrili, kao plivajući svici, dalje prema moru. U svakom slučaju, žiške su letele

na povetarcu i padale daleko preko reke u skrivene bašte i udaljene ambare.

Dim razigranog požara dizao se kilometrima uvis, u vidu vetrom izvajanog crnog stuba koji se mogao videti duž celog Disksveta.

To je svakako izgledalo upečatljivo sa prohladnog i mračnog vrha brda udaljenog desetak kilometara, sa koga su dve prilike posmatrale sa приметnom dozom zanimanja.

Viši od njih jeo je pileći batak naslanjajući se na mač koji bio tek nešto kraći od prosečnog čoveka. Da nije odisaao nekom vrstom oprezne inteligencije, moglo bi se pretpostaviti da je varvarin iz Srednjozemnih pustara.

Njegov ortak je bio mnogo niži i obavijen od glave do pete u smeđi ogrtač. Kasnije, kada bude dobio priliku da se pokrene, videćemo da se kreće lagano, poput mačke.

Dvojac jedva da je razmenio ijednu reč u poslednjih dvadeset minuta, izuzev kratke i nerazrešene rasprave oko toga da li je određena, posebno jaka eksplozija bila skladište nafte ili radionica Keribla Opsenara. Tim povodom pao je i novac.

Sada je veliki upravo završio sa glodanjem kosti i bacio je u travu, sažaljivo se smeškajući.

„Odoše sve one uličice“, reče. „Voleo sam ih.“

„Sve riznice“, reče mali čovek. I dodade zamišljeno: „Pitam se da li drago kamenje gori. Kažu da je ono neka-ko srodno uglju.“

„Sve to zlato, topi se i otiče u slivnike“, reče veliki, prečuvši ga. „I sve vino, ključa u burićima.“

„Bilo je pacova“, reče njegov smeđi pajtaš.

„Pacova. Nego šta.“

„A leti je bilo sačuvaj bože.“

„Pa i to. Al' nekako, ne možeš a da ti ne bude... bar na trenutak...“

Načas odluta, a onda se razvedri. „Dugovali smo starij Fredoru iz *Grimizne pijavice* osam srebrnjaka“, dodade. Niži zaklima glavom.

Ćutali su neko vreme dok je nov niz eksplozija urezivao crvenu liniju duž prethodno tamnog dela najvećeg grada na svetu, a onda se veliki promeškolji.

„Vizele?“

„Da?“

„Pitam se ko je započeo.“

Mali mačevalac poznat po imenu Vizel ne reče ništa. Posmatrao je put obasjan crvenkastom svetlošću. Malo ih je tuda prošlo, s obzirom na to da je Deosilska kapija bila jedna od prvih koja se sručila uz kišu usijanih žiški.

Ali dvojica su se sada otuda približavali. Vizelove oči, koje su najoštrije videle u izmaglici i polumraku, razaznaše dva konjanika i neku vrstu oniže životinje iza njih. Nema sumnje, bogati trgovac se spasava sa onoliko blaga koliko je u panici mogao zgrabiti. Vizel to prenese svom sadrugu, koji uzdahnu.

„Status drumskih razbojnika baš nam i ne služi na čast“, reče visoki, „ali što kažu, vremena su teška i večeras nam nema lenčarenja.“

On stegnu svoj mač i, kada se prvi jahač približi, iskoraci na put uzdignute ruke i lica pretočenog u osmeh tačno proračunat da ohrabri i istovremeno zaplaši.

„Moje izvinjenje, gospodine...“, započe.

Jahač zauzda konja i skinu kapuljaču. Veliki je gledao u lice izmrljano površinskim opekotinama i prošarano pramenovima spaljene brade. Nije bilo čak ni obrva.

„Briši“, reče lice. „Ti si Braud Srednjozemac,* je l' da?“ Braud postade svestan da je straćio inicijativu.

---

* Oblik i kosmologija disk sistema u ovom trenutku verovatno zavređuju malo objašnjenja.

Postoje, naravno, dva glavna pravca na Disku: Središno i Rubno. Ali pošto se Disk i okreće oko svoje ose, jednom na svakih osamsto dana (da bi ravnomerno rasporedio težinu na svoje potporne debelokošce, prema Reforgulu iz Krula), postoje takođe dva sporedna pravca, kao što su Nizvrtno i Uzvrtno.

Pošto se Diskovo malo orbitirajuće sunce zadržava na stalnoj orbiti, dok se glavni Disk okreće lagano pod njim, lako je zaključiti da se godina na Disku sastoji ne od četiri, već od osam godišnjih doba. Leta su ona doba kada sunce izlazi ili zalazi kod najbliže tačke na Rubu, a zime one prilike kada ono izlazi ili zalazi u tački pod uglom od devedeset stepeni prema obimu.

Tako u zemljama oko Kružnog mora godina počinje na Prašćićnu noć, nastavlja se preko Primarnog proleća, do svog prvog leta (Veče malih bogova), koje prati Primarna jesen i, opkoraćujući dan Svirepe plime, koji označava polovinu godine, dolazi Sekundarna zima (poznata kao Vrtena zima, pošto se u ovo vreme sunce diže u pravcu okretanja Diska). Zatim dolazi Sekundarno proleće, sa Sekundarnim letom za petama, treća četvrtina godine počinje na Noć svih ugara – prema legendi jedina noć kada veštice i vorloci ostaju u krevetu. Opalo lišće i studene noći vuku se ka Uzvrtenoj zimi i novoj Prašćićnoj noći, posađenoj kao zamrznuti dragulj u njenom srcu.

Pošto slabašno sunce nikad izbliza ne zagreva Središte, tamošnje zemlje su zarobljene većitim ledom. Rub je, s druge strane, područje sunčanih ostrva i bogougodnih dana.

„Hajde, sklanjaj se“, reče jahač. „Shvataš li da nemam vremena za tebe?“

Osvrnu se okolo i dodade: „To važi i za tvog buvljivog ortaka, u kojoj god senci se krio.“

Vizel iskorači pred konja i upilji se u razbarušenu priliku.

„Pa to je Rinsvind čarobnjak, zar ne?“, reče oduševljenim tonom, smeštajući pri tom u memoriju reči kojim ga je čarobnjak opisao, radi kasnije osvete. „Rekao bih da sam prepoznao taj glas.“

Braud otpljunu i vrati mač u korice. Nije bilo vredno petljati se sa čarobnjacima, teško da su ikad imali neko blago vredno pomena.

„Prevelike reči za jednog smrdljivog čarobnjaka“, promumla.

„Ma, uopšte ne shvataš“, reče čarobnjak umorno. „Toliko si me prepao da mi se kičma pretvorila u puding, nego radi se o tome da trenutno patim od prekomerne doze straha. Hoću da kažem, kada se budem malo sredio, onda ću imati vremena da te se propisno uplašim.“

Vizel pokaza rukom ka usplamtelom gradu.

„Prošao si kroz to?“, upita.

Čarobnjak prevuče crveno izbrazdanu ruku preko očiju. „Bio sam tamo kada je počelo. Vidite li ga? Tamo pozadi?“

Postoji, naravno, osam dana u nedelji Diska i osam boja u Diskovom svetlosnom spektru. Osam je broj od izuzetnog okultnog značaja na Disku i nikad ga, ni slučajno, čarobnjaci ne smeju izgovoriti.

Zašto bi sve gore navedeno moralo da bude baš tako, nije do kraja jasno, ali objašnjava zašto su, na Disku, bogovi ne toliko obožavani koliko proklinjani.

On pokaza niz put kojim se njegov saputnik još uvek približavao, ovladavši načinom jahanja koji se sastojao od padanja iz sedla svakih nekoliko sekundi.

„Pa?“, reče Vizel.

„On ga je započeo“, reče Rinsvind jednostavno.

Braud i Vizel pogledaše u priliku koja je sada cupkala po putu sa jednom nogom u uzengiji.

„Palikuća, je li?“, reče konačno Braud.

„Ne“, reče Rinsvind. „Ne baš. Jednostavno rečeno, ako bi najstrašnija i najgora stvar na svetu bio grom, onda bi upravo on stajao na vrhu brda usred oluje i nosio vlažni bakarni oklop vičući: 'Svi bogovi su kopilad'. Imate li nešto za jelo?“

„Tamo je piletina“, reče Vizel. „U zamenu za priču.“

„Kako se on zove?“, zapita Braud, koji je imao običaj da zaostaje u konverzaciji.

„Dvocvet.“

„Dvocvet?“, reče Braud. „Kako smešno ime.“

„Ti“, reče Rinsvind silazeći sa konja, „ne znaš još ni delić svega. Piletina, reče?“

„Na žaru“, reče Vizel. Čarobnjak zaječa.

„To me podseti“, dodade Vizel, pucnuvši prstima. „Desila se jedna stvarno velika eksplozija, ah, pre oko pola sata...“

„Odletelo skladište nafte“, reče Rinsvind, trznuvši se pri podsećanju na užarenu kišu.

Vizel se okrenu i sa iščekivanjem se nasmeši svom sadrugu, koji progundā i pruži mu novčić iz svoje vrećice. Iz pravca druma začu se vrisak, koji se naglo prekinu. Rinsvind ne podiže pogled sa svoje piletine.

„Jedna od stvari koje on ne ume da radi jeste da jaše konja“, reče. A onda ga iznenadno prisećanje ukruti kao da

ga je neko udario vrećom peska, jauknu preplašeno i odjuri u mrak. Kada se vratio, biće zvano Dvocvet mlitavo mu je visilo preko ramena. Bilo je malo i žgoljavo, krajnje neobično odeveno u pantalone koje su mu dosezale do ispod kolena i košulju sa tako nasilnim i žestokim sukobom boja da istančane Vizelove oči behu ugrožene čak i u polumraku.

„Nijedna kost nije slomljena, rekao bih po osećaju“, reče Rinsvind. Teško je disao. Braud namignu Vizelu i ode da ispita obličje za koje su pretpostavljali da je tovarna životinja.

„Pametnije bi ti bilo da zaboraviš na to“, reče čarobnjak, ne odvrćajući pogled od ispitivanja onesvešćenog Dvocveta. „Veruj mi. Štiti ga sila.“

„Neka čin?“, reče Vizel, čučnuvši.

„Nee. Ali mislim da je neka vrsta magije. Ne uobičajene. Hoću da kažem, to može da pretvori zlato u bakar, dok je ono u stvari i dalje zlato, pravi ljude bogatim uništavajući im imovinu, omogućava slabašnima da bez straha idu među lopove, prolazi kroz najjača vrata da bi stiglo do najčuvanijih riznica. Čak i sada me drži u pokornosti, tako da, hteo – ne hteo, moram da pratim ovog ludaka i štitim ga od nevolja. Jače je od tebe, Braude. A mislim da je lukavije čak i od tebe, Vizele.“

„Pa kako se zove ta moćna magija?“

Rinsvind slegnu ramenima. „Na našem jeziku se zove *odjek-kao-od-podzemnih-duhova*. Ima li vina?“

„Znaj da nisam bez nadahnuća za smicalice u vezi s magijom“, reče Vizel. „Eto, recimo, prošle godine sam, uz pomoć ovog mog prijatelja, razdvojio po moći slavnog arhimaga od Jimiturija od njegovog čarobnog štapa, njegovog pojasa sa mesečevim draguljima i njegovog života, otprilike

tim redosledom. Mene ne plaši ovaj *odjek-kao-od-podzemnih-duhova* o kome pričaš. Ipak“, dodade, „zainteresovao si me. Možda bi nam mogao ispričati nešto više?“

Braud pogleda prema obličju na drumu. Sada je bilo bliže, i jasnije se razaznavalo u praskozornoj svetlosti. Izgledalo je, bez sumnje, kao da je...

„Kutija sa nogama?“, reče.

„Pričaću vam o tome“, reče Rinsvind. „Naravno, ako ima vina.“

U dolini se čulo tutnjanje i šištanje. Neko ko je bio promišljeniji od ostalih naredio je da se zatvori rečna brana koja se nalazila na mestu gde je Ank isticao iz dvostrukog grada. Onemogućena u svom prirodnom toku, reka je prelila obale i razlivala se po usplamtelim ulicama. Uskoro je kontinent vatre postao arhipelag ostrva, koja su se sve više smanjivala kako je tamna plima narastala. A iznad grada dima i gasova uzdizao se oblak pare, prekrivajući zvezde. Vizel pomisli kako liči na neku tamnu pečurku.

Dvostruki grad ponosnog Anka i kužnog Morporka, u poređenju sa kojim su svi drugi gradovi u vremenu i prostoru tek blede senke, izdržao je mnoge napade u svojoj dugoj i burnoj istoriji, i uvek nanovo izrastao do punog sjaja. Tako ni vatra, ni potonja poplava, koja je uništila sve što je preostalo a nije bilo zapaljivo, i pride dodala gadnu bujicu u spisak problema preživelih, nije označila njegov kraj. Pre bi se moglo reći da je to bio jedan vatreni znak interpunkcije, ugljenisani zarez, ili dažddevnjak od tačke-zareza u nastavljenoj priči.

Nekoliko dana pre ovih događaja, jedan brod je na tala- su jutarnje plime došao Ankom, i usidrio se između mno- štva ostalih u lavirintu pristaništa i dokova na morporčkoj obali. Njegov teret se sastojao od ružičastih bisera, mlečnih oraha, kristala, neke zvanične pošte za Patricija od Anka, i jednog čoveka.

Bio je to čovek koji je privukao pažnju Slepog Hjuja, jed- nog od prosjaka iz jutarnje smene na Bisernom doku. On munu Sakatog Vaa u rebra i pokaza bez reči.

Stranac je sada stajao na keju, posmatrajući nekolicinu napregnutih mornara kako nose sanduk obložen mesin- gom niz brodske stepenice. Drugi čovek, očigledno kape- tan, stajao je pored njega. Kod moreplovca se osećao – svaki nerv u telu Slepog Hjuja, koje je vibriralo u prisustvu makar i male količine nečistog zlata na pedeset koraka, vrištao je u mozak – dah čoveka koji očekuje skoro bogaćenje.

I zaista, kada je kovčeg bio postavljen na kaldrmu, stra- nac zavuče ruku u vrećicu i novčić blesnu. Nekoliko novči- ća. Zlato. Slepog Hjuja, čije se telo treslo kao rašlje u prisustvu vode, zviznu za sebe. Potom ponovo munu Vaa i posla ga da odjuri niz obližnju uličicu ka centru grada.

Kada se kapetan vratio na brod, ostavljajući na keju zbunjenog pridošlicu, Slepog Hjuja zgrabi posudu za prošnju i uputi se preko ulice sa ulagujućim kezom. Čim ga je ugledao, stranac hitro počeo da petlja oko vrećice sa novcem.

„Dobar vam dan, gospodine“, započeo Slepog Hjuja, i shvati da gleda u lice sa četiri oka. Okrenu se da beži.

„!“, reče stranac i ščepa ga za ruku. Hjuja je bio svestan da su mu se mornari načičkani na ogradi broda smeja- li. Istovremeno, njegova specijalizovana čula detektovala

su nadjačavajući osećaj novca. Ukoči se. Stranac ga pusti i hitro poče da lista crnu knjižicu koju je izvukao iz pojasa. A onda reče: „Zdravo.“

„Šta?“, reče Hju. Čovek ga je bledo gledao.

„Zdravo?“, ponovi, mnogo glasnije nego što je bilo potrebno i tako pažljivo da je Hju mogao čuti samoglasnike kako zvonko upadaju na svoja mesta.

„Zdravo tebi“, odvrati Hju. Stranac se široko osmehnu i ponovo pročeprka po vrećici. Ovoga puta njegova ruka izađe sa velikim zlatnikom. Bio je, u stvari, nešto veći od ančke krune od 8000 dolara, a izgled mu je bio nepoznat, ali pričao je u Hjuovoj glavi jezikom koji je on savršeno razumeo. Mom trenutnom vlasniku, govorio je, potrebna je pomoć; zašto mu je ne bi dao, pa da ti i ja kasnije odemo negde i lepo se provedemo?

Tanane promene u prosjakovom držanju učiniše da se stranac opusti. On ponovo konsultova knjižicu.

„Želim da budem upućen u hotel, tavernu, pansion, odmaralište, karavan-saraj“, reče.

„Šta, u sve njih?“, reče Hju iznenađeno.

„?“, reče stranac.

Hju postade svestan da ih grupica prodavačica riba, ronilaca na školjke i profesionalnih danguba posmatra sa zanimanjem.

„Vidi“, reče, „znam jednu dobru tavernu, je li to dovoljno?“ Strese se na pomisao da zlatni novčić pobegne iz njegovog života. Taj će zadržati, makar Imor zaplenio sve ostalo. A veliki sanduk koji je činio većinu pridošličinog prtljaga izgleda da je bio pun zlata, odluči Hju.

Četvorooki pogleda u svoju knjigu.

„Želeo bih da me uputite u hotel, odmaralište, taver-
nu, pa...“

„Dobro, dobro. Hajdemo onda“, reče Hju užurbano.

On podiže jedan zamotuljak i hitro krenu. Posle trenut-
ka oklevanja, stranac se uputi za njim.

Kompozicija misli tutnjala je u Hjuovoj glavi. Da toli-
ko lako odvede pridošlicu u *Slomljeni doboš*, bila je čista
sreća, u to nema sumnje, i Imor će ga verovatno nagraditi.
Ali uprkos svoj pitomosti njegovog novog poznanika, bilo
je nečega u njemu što je Hjua uznemiravalo, međutim, Hju
nikako nije mogao da dokuči šta bi to moglo biti. Nije to
bilo zbog dva dodatna oka, ma koliko ona čudno izgleda-
la. Nešto drugo je bilo posredi. On se osvrnu.

Čovečuljak je kaskao sredinom ulice, osvrćući se unao-
kolo sa izrazom žive zainteresovanosti.

Nešto drugo što je Hju video učini da zamalo počne da
priča sa sobom.

Masivni drveni sanduk koji je poslednji put video kako
stabilno leži na keju, pratio je svoga gospodara u stopu, laga-
no se njišući. Polako, da mu neki nagao pokret ne bi pore-
metio oslabljenu kontrolu nad sopstvenim nogama, Hju se
malo sagnu da pogleda ispod sanduka.

Tu se nalazilo mnoštvo nožica.

Vrlo oprezno, Hju se okrenu i pažljivo odšeta prema
Slomljenom dobošu.

„Čudno“, reče Imor.

„Imao je i taj veliki drveni sanduk“, dodade Sakati Va.

„Ili je trgovac, ili je špijun“, reče Imor. Od šnicle koju je držao u ruci otkinu komadić i baci ga u vazduh. On i ne dosegnu zenit svoje putanje kada ga neko crno obličje koje se pojavilo iz senovitog ugla sobe, pikirajući nadole, ščepa u vazduhu.

„Trgovac ili špijun“, ponovi Imor. „Više bih voleo da je špijun. Špijuni za sebe plaćaju dvostruko, jer znaju da dobijamo nagradu ako ih prijavimo. Šta ti misliš, Vitele?“

Preko puta Imora drugi najveći lopov Ank-Morporka napola zatvori jedno oko i slegnu ramenima.

„Proverio sam na brodu“, reče. „Radi se o trgovačkom putniku. Ponekad putuje na Smeđa ostrva. Tamošnji stanovnici su divljaci. Oni ne shvataju špijune, a očekivalo bi se da jedu trgovce na veliko.“

„Meni je ličio na trgovca na veliko“, umeša se Va. „Jedino što nije debeo.“

Kod prozora se začu lepet krila. Imor podiže telesinu sa stolice, pređe preko sobe i vrati se sa velikim gavranom. Pošto mu je odvezao vrećicu sa porukom s noge, gavran odlete da se pridruži svojoj sabraći koja su vrebala među gredama tavanice. Vitel ga je posmatrao s ljubavlju. Imorovi gavrani su bili čuveni po odanosti svom gospodaru, do te mere da je jedini Vitelov pokušaj da se proglasi za najvećeg lopova Ank-Morporka koštao gazdinu desnu ruku levog oka. Mada, ne i života. Imor nikada nije prebacivao nekome zbog ambicija.

„B 12“, reče Imor, bacivši vrećicu i odmotavši tanušni svitak koji se nalazio unutra.

„Gorin Mačak“, reče Vitel automatski. „Na postaji u kuli zvonika Hrama malih bogova.“

„On kaže da je Hju odveo našeg stranca u *Slomljeni doboš*. Pa, to je dobro. Debeli je naš prijatelj, zar ne?“

„Neeego“, reče Vitel. „Ukoliko vodi računa o svom poslu.“

„Izgleda da je među njegovim mušterijama bio i tvoj čovek Gorin“, reče Imor ljubazno, „jer ovde piše o nekoj kutiji sa nogama, ako sam dobro pročitao.“ Pogleda u Vitela preko vrha papira.

Vitel obori pogled. „Biće kažnjen“, reče mirno. Va pogleda u čoveka zavaljenog u stolici, u crno odeveno telo počivalo mu je nonšalantno, kao srednjozemna puma na grani u džungli, pa zaključa da će se Gorin iz Hrama malih bogova uskoro pridružiti onim malim božanstvima u višestrukoj dimenziji beskonačnosti. A dugovao je Vau tri bakrenjaka.

Imor zgužva poruku i baci je u ugao. „Mislim da ćemo odskitati do *Doboša* kasnije, Vitela. Možda bismo tamo mogli da probamo to pivo koje toliko omamljuje tvoje saradnike.“

Vitel ne reče ništa. Biti Imorova desna ruka bilo je isto kao da vas neko nežno do smrti išiba namirisanom pertlom.

Dvostruki grad Ank-Morpork, najčuveniji od svih gradova koji su se nalazili na obali Kružnog mora, bio je sedište velikog broja bandi, lopovskih esnafa, sindikata i sličnih organizacija. To je bio jedan od razloga njegovog bogatstva. Većina siromašnog sveta na uzvratnoj strani reke, u lavirintu morporčkih ulica, nadopunjavala je svoje skromne prihode obavljajući neke manje važne dužnosti za ovu ili onu suparničku bandu. Tako se desilo da je, u trenutku dok su

Hju i Dvocvet ulazili u dvorište *Slomljenog doboša*, veliki deo njihovih vođa već bio obavešten da je u grad pristigao neko ko, izgleda, ima dosta blaga. Neki izveštaji ažurnijih špijuna uključivali su detalje o knjizi koja je govorila strancu šta da kaže i kutiji koja je sama hodala. Ove činjenice su odmah odbacivane. Nijedan čarobnjak sposoban za takva čuda nikad nije prišao ni na kilometar morporčkim dokovima.

Budući da je još uvek bilo ono doba dana kada se veći na grada tek pridiže iz kreveta, ili se sprema za počinak, u *Dobošu* je bilo malo ljudi koji su posmatrali Dvocvetov silazak niz stepenice. Kada se Prtljag pojavio iza njega, samouvereno se gegajući niz stepenike, gosti za grubim drvenim stolovima, kao jedan, sumnjičavo pogledaše u svoje čaše.

Debeli je upravo grdio malog trola koji je čistio bar, kada trojka prođe pored njega. „More, šta je bre ovo?“

„Nemoj sad o tome“, zašišta Hju. Dvocvet je već listao knjižicu.

„Šta ovaj radi?“, upita Debeli, podbočivši se.

„To mu govori šta da kaže. Znam da zvuči neverovatno“, promrmlja Hju.

„Kako može knjiga da kaže čoveku šta da priča?“

„Želeo bih smeštaj, sobu, bungalov, odmaralište, pun pansion, da li su vaše sobe čiste, sobu sa pogledom, koja je vaša cena za noćenje?“, reče Dvocvet u dahu.

Debeli pogleda Hjua. Prosjak slegnu ramenima.

„Pun je love“, reče.

„E pa, onda mu reci da je tri bakrenjaka. I ta Stvar mora u štalu.“

„?“, reče stranac. Debeli uspravi tri ovalna, crvena prsta i čovekovo lice se odjednom ozari izrazom razumevanja. On zavuče ruku u vrećicu i položi tri velika zlatnika na krčmarev dlan.

Debeli je piljio u njih. Oni su vredeli otprilike četiri puta više nego *Slomljeni doboš*, uključujući i personal. Pogleda u Hjuu. Tu ne beše pomoći. Pogleda u stranca. Proguta knedlu.

„Da“, reče neprirodno visokim tonom. „I tri obroka takođe. Hm. Razumeš, a? Hrana. Ti jesti. Ne?“ Pravio je odgovarajuće pokrete.

„Hana?“, reče čovečuljak.

„Da“, reče Debeli, počevši da se preznojava. „Hajde, pogledaj u svoju knjižicu.“

Čovek otvori knjigu i krenu prstom niz stranu. Debeli, koji je znao poneko slovo, pokušavao je da viri iznad korica. Ono što je video nije imalo nikakvog smisla.

„Hrrraanaa“, reče stranac. „Da. Kotlet, ragu, šnicla, faširana, paprikaš, mleveno, ražnjići, sufle, knedla, puding, šerbe, kašasto, kobasica, da bude bez kobasice, pasulj, čorbast pasulj, poslastice, žele, džem. Iznutrice.“ Blistao je, gledajući Debelog.

„Sve to?“, slabašno će krčmar.

„Ma, to je samo njegov način izražavanja“, reče Hju. „Ne pitaj me zašto. Tako je i gotovo.“

Sve oči u prostoriji posmatrahu stranca, izuzev para koji je pripadao čarobnjaku Rinsvindu, koji je sedeo u najmračnijem uglu, držeći malu kriglu piva.

On je posmatrao Prtljag.

Osmotrimo Rinsvinda.

Pogledajte ga. Žgoljav, kao i većina čarobnjaka, obučen u crvenu odoru po kojoj je nekoliko mističnih simbola bilo predstavljeno prišivenim, potamnelim cekinima. Neko bi ga mogao zameniti za običnog opsenara pripravnika koji je upravo pobjegao od svog majstora iz obesti, dosade, straha ili zaostale sklonosti ka heteroseksualnosti. Pa ipak, oko vrata je imao lanac sa bronzanim oktagonom koji ga je označavao kao diplomca Nevidljivog univerziteta, visoke škole magije, čiji objekti transcendentnog vremena i prostora nikad nisu bili tačno Ovde i tačno Sada. Diplomci su obično bili predodređeni da budu barem magovi, ali je Rinsvind – posle jednog nesrećnog događaja – ostao sa znanjem samo jedne čini, i zarađivao je za život od raznih tipova po gradu, koristeći svoj urođeni dar za jezike. Iz principa je izbegavao svaki posao, ali je njegova brzina rasuđivanja njegove poznanike spuštala na nivo pametnog glodara. I prepoznavao je kruškovo drvo mudrosti čim bi ga video. Gledao ga je sada, i nije sasvim mogao da veruje.

Vrhovni mag, zahvaljujući velikim naporima i utrošku vremena, mogao je, možda, da pribavi čarobni štapić napravljen od debla kruške mudrosti. Ona je rasla samo na područjima drevne magije. Verovatno nije bilo više od dva takva štapića u svim gradovima Kružnog mora. Veliki sanduk napravljen od njega... Rinsvind pokuša da sagleda situaciju i zaključi da čak i kada bi njegova unutrašnjost bila pretrpana zvezdanim opalima i polugama auriholatum, sadržina ne bi vredela ni deseti deo cene omotača. Vena počne da mu pulsira na čelu.

Ustade i pridruži se trojci.

„Mogu li da pomognem?“, započe.

„Otplivaj, Rinsvinde“, zarezha Debeli.

„Samo sam mislio da bi možda bilo korisno obratiti se ovom gospodinu na njegovom maternjem jeziku“, reče čarobnjak lagano.

„Snalazi se on dobro i sam“, reče krčmar, ali se pomeri nekoliko koraka unazad.

Rinsvind se ljubazno nasmeši strancu i pokuša nekoliko reči himerskog. Ponosio se svojim znanjem jezika, ali je stranac izgledao još zbunjenije.

„Ne vredi“, reče Hju znalacki. „Znaš, u pitanju je knjiga. Ona mu govori šta da kaže. Magija.“

Rinsvind se prebaci na visoki borogravijanski, na vanglemeški, sumtranski, pa čak i crni orugu, jezik bez imenica i sa samo jednim pridevom, i to skarednim. Svi su dočekani s ljubaznim nerazumevanjem. U očajanju, pokuša primitivni trob, a čovečuljkovo lice se ozari oduševljenim osmehom.

„Konačno!“ reče. „Dragi gospodine! Ovo je sjajno!“ (Mada je na trobu poslednja reč postala „stvar koja se može dogoditi jednom u korisnom životu kanua, izdubljenog odsečnim udarcima sekire i vatrom od najvišeg dijamantskog drveta koje raste u čuvenim dijamantskim šumama na nižim obroncima planine Avajava, staništu vatrenih bogova, ili se bar tako priča.“)

„Šta sve to ispriča?“ reče Debeli sumnjičavo.

„Šta je krčmar rekao?“ reče čovečuljak.

Rinsvind proguta knedlu. „Debeli“, reče, „donesi dve krigle svog najboljeg piva.“

„Možeš li ga razumeti?“

„Pa naravno.“

„Reci mu – reci mu da je baš dobrodošao. Reci mu da doručak košta – uh – jedan zlatnik.“ Za trenutak je lice Debelog odavalo neku veliku unutrašnju borbu, a onda nastupi nalet velikodušnosti. „Uračunaću tu i tvoj doručak.“

„Stranče“, reče Rinsvind jednolično. „Ako ostaneš ovde, do mraka ćeš biti izboden nožem ili otrovan. Ali ne prestaj da se osmehuješ, ili ću to biti i ja.“

„Ma, hajde“, reče stranac osvrćući se. „Ovo mesto izgleda predivno. Prava morporčka taverna. Toliko sam se naslušao o njima. Sva ta osobena stara drvenarija. A i vrlo je pristupačno.“

Rinsvind se brzo okrenu oko sebe, za slučaj da je možda došlo do nekog zračenja magije iz Čarobnjačke četvrti preko puta reke koje je ih je trenutno prebacilo na neko drugo mesto. Ne – i dalje je to bila unutrašnjost *Doboša*, zidova požutelih od dima, sa podom pretvorenim u kompost od stare slame i nepoznatih buba, i sa kiselim pivom ne toliko kupovanim koliko privremeno iznajmljivanim. Pokuša da pomiri taj prizor sa izrazom „osoben“, to jest najbližim ekvivalentom na Trobu, koji je glasio „ta prijatna neobičnost kreacije koja se može naći u malim koralnim kućama sunderojedih pigmeja sa poluostrva Orohai“.

Zavrte mu se u glavi od napora. Posetilac nastavi: „Moje ime je Dvocvet“, i pruži ruku. Instinktivno, ostala trojica je pogledaše, očekujući da u njoj vide novčić.

„Drago mi je“, reče Rinsvind. „Ja sam Rinsvind. Vidi, ja se nisam šalio. Ovo je opasno mesto.“

„Odlično! Baš ono što sam želeo!“

„A?“

„Šta je ovo u kriglama?“

„Ovo? Pivo. Hvala, Debeli. Da. Pivo. Znaš. Pivo.“

„Aha. Tako tipično piće. Hoće li mali zlatnik biti dovoljan da ga plati? Ne bih želeo nikoga da uvredim.“

Već je dopola virio iz vrećice.

„Jaarrt“, zaječa Rinsvind. „Mislim, ne, neće nikoga uvrediti.“

„U redu. Ti kažeš da je ovo opasno mesto. Verovatno hoćeš da kažeš da ga često posećuju junaci i pustolovi?“

Rinsvind razmisli o ovome. „Da?“, izusti.

„Izvršno. Želeo bih da upoznam neke od njih.“

Čarobnjaku se ukaza objašnjenje. „Aha“, reče. „Došao si da unajmiš plaćenike (’ratnike koji se bore za pleme sa najviše hrane od mlečnih oraha’)?“

„Ma, ne. Samo hoću da ih upoznam. Tako da mogu o tome da pričam kada se vratim kući.“

Rinsvind je bio mišljenja da bi susret sa većinom klijenata *Doboša* značio da Dvocvet više nikada neće otići kući, sem ako ne stanuje negde nizvodno, i dopluta do nje.

„Gde je tvoj dom?“, zapita. Primeti da je Debeli klijenzuo u neku od pomoćnih prostorija. Hju ih je sumnjičavo posmatrao sa susednog stola.

„Da li si čuo za grad Bes Pelargik?“

„Pa, nisam baš mnogo vremena proveo u Trobu. Znaš, bio sam samo u prolazu...“

„O, pa nije to u Trobu. Ja govorim trob zato što ima mnogo mornara poreklom iz Troba u našim lukama. Bes Pelargik je glavna luka Agatejskog carstva.“

„Bojim se da nikad nisam čuo za njega.“

Dvocvet podiže obrve. „Nisi? Prilično je veliko. Kad ploviš uzvrtno od Smeđih ostrva za oko nedelju dana si tu. Šta ti je odjednom?“

On oprtča oko stola i potapša čarobnjaka po leđima. Rinsvind se zagrcnuo pivom.

Protivtežni kontinent!

Tri ulice dalje, starac ispusti novčić u tanjir sa kiselinom i lagano ga provuče kroz tečnost. Debeli je nestrpljivo čeka, ne osećajući se prijatno u prostoriji bučnoj od grgorenja retorti, pretrpanoj policama na kojima su se nazirali senoviti oblici koji su podsećali na lobanje i preparirana čudovišta.

„Dakle?“, zahtevao je.

„Ne može se žuriti u ovim stvarima“, reče stari alhemičar zlovoljno. „Analiza zahteva vreme. Ah.“ Prodrma tanjir, gde je novčić sada ležao u vrtlogu zelene boje. Napravi neke proračune na komadiću pergamenta.

„Izuzetno zanimljivo“, reče konačno.

„Je li *pravo*?“

Starac napući usta. „Zависи šta smatrate pod tim“, reče. „Ako ste hteli da pitate da li je novčić isti kao, recimo, onaj od pedeset dolara, onda je odgovor ne.“

„*Znao sam*“, vrisnu krčmar, i zaputi se ka vratima.

„Nisam siguran da li sam dovoljno jasan“, reče alhemičar. Debeli se besno okrete.

„Kako to mislite?“

„Pa, vidite, više ili manje, naš novac je s vremenom nekako izgubio na kvalitetu. Sadržaj zlata u prosečnom

novčiću jedva da iznosi četiri dela od dvanaest, što se nado-
mešćuje srebrom, bakrom...”

„Pa šta s tim?“

„Rekoh, ovaj novčić nije nalik našim. On je od čistog zlata.“

Pošto je Debeli otrčao, alhemičar je neko vreme posma-
trao tavanicu. Potom izvuče vrlo mali komad tankog perga-
menta, razgrnu krš na svom radnom stolu da bi pronašao
pero, i napisa vrlo kratku porukicu. Zatim ode do kaveza
sa belim golubicama, crnim petlovima i drugim laborato-
rijskim životinjama. Iz jednog kaveza izvuče pacova čije se
krzno presijavalo, od pergamenta napravi zamotuljak, pri-
kači ga za njegovu zadnju nogu i pusti da ode.

Pacov načas onjuši pod, a onda nestade kroz rupu na
suprotnom zidu.

Otpribliže u to vreme, do tada neuspešna proročica koja
je živela na drugom kraju bloka slučajno je pogledala u svoju
kristalnu kuglu, kratko vrisnula, i u roku od sat vremena
rasprodala sav svoj nakit, raznu magijsku opremu, većinu
odeće i skoro svu imovinu koju nije mogla bezbedno da
ponese na najbržem konju kojeg je mogla da kupi. Činjeni-
ca da je kasnije, kada je njena kuća nestala u plamenu, i ona
sama poginula u neobičnom odronu zemlje u Morporčkim
planinama, dokazuje da i Smrt poseduje smisao za humor.

Takođe dok je pripitomljeni pacov nestajao u lavirintu pro-
laza koji su se prostirali ispod grada, jureći po nepogrešivom
zovu praiskonskog instinkta, Patricij Ank-Morporka uze
pisma koja su mu tog jutra stigla albatrosom. Zamišljeno